

Mā whea e whiwhi ai ki ngā pārongo kei te Rēhita Ārai Mate ā Motu?

Ko ngā kaitiaki hauora whaimana anake ka āhei kia kite, kia tāpiri, kia whakarerekē rānei i ngā pārongo e puritia ana i te Rēhita Ārai Mate ā Motu. Kei roto i tēnei hunga, ko tō rata whānau, ko tō nēhi, ko tō kaiāwhina whakawhānau, ko tētahi ngaio hauora, ko tētahi kaitiaki Tamaiti Ora, ko tētahi ratonga hapori, ko ngā rōpū hauora Māori, ko ngā rōpū hauora anō hoki nō ngā moutere.

Mō ngā mātua/kaitaki, ka taea e koe te tono tārua o ngā kōrero ārai mate a tō tamaiti i ngā wā katoa, te tono rānei kia whakatikatia ngā pārongo, mā te huarahi o tō kaitiaki hauora.

Ka taea e ahau te puta i te Rēhita Ārai Mate ā Motu?

I tō hapūtanga, i muri hoki i te whānautanga o tō tamaiti, ka whakamōhiotia koe e tō kaitiaki whakawhānau matua (kaiāwhina whakawhānau, rata rānei) ki ngā whakamahinga me te pūtaka o te Rēhita Ārai Mate ā Motu.

Tērā pea e whakarite koe kāore koe e hiahia kia whakamaui ngā kōrero ārai mate a tō tamaiti ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu. Ka āhei koe ki te waitohu kia puta koe i te Rēhita Ārai Mate ā Motu, ēngari me whakakī me haina hoki te puka whakaputa. Ka mau tonu ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu te tau hauora ahurei a tō tamaiti, te rā whānau, ko te Poari Hauora ā Rohe, me ngā whiwhinga ārai mate i mua i tō whakaritenga kia puta. Ka puritia ēnei pārongo kia āhei ai te aromatawai i te whakakapinga ārai mate.

Heoi anō, ki te whiwhi tō tamaiti ki te kano ārai MeNZB™ me tuhia tēnei ki te NIR. Ko ngā kano ārai mate katoa e hoatu i te taha o te MeNZB™ me tuhia hoki ki te NIR. (Ina oti ngā whiwhinga o te kano ārai MeNZB™, kāore e tuhia ki te NIR ētahi atu whiwhinga rongoā ārai mate ki te mea kua puta kē koe i te NIR.)

Ka wātea tonu tō tamaiti ki ngā kano ārai mate utu kore i te Rārangi Ārai Mate ā Motu tae noa ōna tau ki te 16, ahakoa puta rānei koe i te Rēhita Ārai Mate ā Motu, kāore rānei.

Ka pēwhea te roa e mau ai ngā pārongo ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu?

Ka mau ngā pārongo mō te tamaiti ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu mō tōna ora katoa, me tētahi 10 tau i tua atu.

Te Rēhita Ārai Mate ā Motu – he pārongo matua mā ngā mātua:

- He pūnaha pārongo te Rēhita Ārai Mate ā Motu e pupuri ai i ngā kōrero ārai mate mō tō tamaiti
- Mā tō rata, nēhi rānei e tuhi, e whakahou hoki ngā whiwhinga ārai mate a tō tamaiti ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu
- Ka āwhina te Rēhita Ārai Mate ā Motu kia whai ake, kia oti tika hoki ngā whiwhinga ārai mate a tō tamaiti
- Ka āhei te Rēhita Ārai Mate ā Motu ki te hoatu i ngā tatauranga whakakapi hei ārahi i ngā kaupapa ārai mate
- Ki te whakaritea kāore koe e hiahia kia kohikohia ngā pārongo ārai mate a tō tamaiti ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu, ka āhei koe ki te puta (engari ia ka whiwhi tō tamaiti ki te kano ārai MeNZB™. Titiro ki te whārangi i mua i tēnei).

Mō ētahi atu kōrero mō te Rēhita Ārai Mate ā Motu

- Me kōrero ki tō kaiāwhina whakawhānau matua
- Me kōrero ki tō rata whānau, nēhi, Kaitiaki Hauora rānei
- Waeahia tō ratonga hauora kāinga, te Āpiha Mahinga Hauora rānei
- Whakapā ki te Kaiwhakahaere o te Rēhita Ārai Mate ā Motu i tō Poari Hauora ā Rohe
- Tirohia te paetukutuku o te Manatū Hauora www.moh.govt.nz/immunisation.html

Te Rēhita Ārai Mate ā Motu – Whakapai Ana te Hauora Tamariki

Te Rēhita Ārai Mate ā Motu (NIR)

Ko te Ārai Mate tētahi o ngā ratonga utu kore a *Tamariki Ora*, ko tāna kaupapa ko te whakapai ko te tiaki hoki i te hauora o tō tamaiti

Mā te Ārai Mate ka whakangungua tō tamaiti i ngā tahumaero taumaha. Mā ngā kano ārai mate, e hoatu nei mā te ngira, e whakaongaonga te tinana kia whakaputaina he paturopi hei whakangungu i tō tamaiti. Ka hiahia ai tō tamaiti i ngā pota ārai mate katoa kei runga i te Rārangi Ārai Mate ā Motu kia tino whakangungua ia i te huinga o ēnei mate.

He aha te Rēhita Ārai Mate ā Motu? (NIR)

He pūnaha pārongo rorohiko te Rēhita Ārai Mate ā Motu e pupuritia ai ngā kōrero mō ngā ārai mate a tō tamaiti.

Ka āwhina te Rēhita Ārai Mate ā Motu (NIR) i a kōrua ko tō kaitiaki hauora, pērā i tō rata whānau, kia puritia ai tētahi mauhanga o ngā ārai mate ā tō tamaiti.

Ka pēweha te āwhina a te Rēhita Ārai Mate ā Motu i tāku tamaiti?

Ka whakamahia te Rēhita e tō rata whānau, e tō nēhi rānei, hei titiro ko ēhea ngā ārai mate kua hoatu ki tō tamaiti. Mā konei ka taea te whakaū, tēnā ka whakawhiwhia tō tamaiti ki ngā ārai mate katoa e tika ana i te pakeketanga kua tūtohutia (tirohia te mahere hāngai nei mō te Rārangi Ārai Mate ā-Motu).

Ka āhei te tamariki te haere ki ētahi kaitiaki hauora maha mō tō rātou atawhai hauora. Ka purihia e te Rēhita Ārai Mate ā Motu (NIR) he kōrero mō ngā ārai mate a tō tamaiti ka taea te tiki atu, ahakoa te rapu ratonga hauora i wāhi kē o te whenua (inā nuku koe ki wāhi kē, ki tākuta kē rānei).

Mā te NIR anō e wero i te whare hauora o tō tākuta kia tukuna atu he pānui whakamahara ina tāhapa ngā whiwhinga ārai mate a tō tamaiti.

Ka pēweha te āwhina a te Rēhita Ārai Mate ā Motu i ngā tamariki katoa?

Ka hoatu e te Rēhita Ārai Mate ā Motu ngā tatauranga tika ki ngā mana hauora, mō te ōwehe o ngā tamariki kua whiwhi ārai mate (arā, ka tohua te whānui o te hora o te ārai mate). Mā konei ka āwhina kia hāngai ngā rauemi ki nga wāhi e tino hiahiatia ana rātou.

Ka āwhina hoki te Rēhita Ārai Mate ā Motu i ngā mahi hei aromatawai i te tūponotanga mate urutā. Ka taka te mate urutā inā pā whānui ai tētahi tahumaero ki te hapori.

Ka mēhua hoki te Rēhita Ārai Mate ā Motu i te haumaruru me te whai hua o ngā kano ārai mate.

He aha ngā pārongo ka whakamaui ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu?

I muri i te whānautanga o tō tamaiti, ka tukuna atu he pārongo i tō hōhipera whakawhānau, i tō kaitiaki whakawhānau rānei (kaiāwhina whakawhānau, rata rānei) kia rēhitatia tō tamaiti ki te Rēhita Ārai Mate ā Motu. Ka whakahoutia tēnei pārongo e tō kaitiaki hauora inā whiwhi ārai mate tō tamaiti.

Mā konei ka noho reri mai i ngā wā katoa tētahi mauhanga tōtika, nō nāiane tonu, o ngā whiwhinga ārai mate a tō tamaiti. Ka whakamaui ai ēnei kōrero mō tō tamaiti:

- ko tōna ingoa, ko te kāinga, ko te rā whānau, ko te ira tangata, ko te iwi, ko te tau hauora ahurei (Rārangi Tau Hauora ā Motu)⁺
- ko te kaitiaki hauora o tō tamaiti kua tohua (arā, he rata whānau, he kaiāwhina whakawhānau, he kaitiaki *Well Child Tamariki Ora* rānei)
- ko ngā ārai mate kua whakawhiwhia ki tō tamaiti
- ko ngā kōrero mō te whakapā o te matua/kaitiaki.

Ka āhei hoki te Rēhita Ārai Mate ā Motu te tuhi mehemea e hiahia ana tētahi matua kia kua tāna tamaiti e whiwhi i tētahi kano ārai mate, mehemea rānei he take hauora tēnā e mea ana kia kua te tamaiti e werohia ki te ārai mate.

Ki te whiwhi tō tamaiti i ngā rongoā ārai mate mō te mate ate kakā B, te mate kōhi (TB) rānei, i tōna whānautanga, ka tuhia ēnei ki te NIR.

Kāore e tuhia ki te NIR ngā raraunga hauora o mua – ko ngā pēpi hōu anake, e tīmata noa nei ā rātou whiwhinga rongoā ārai mate, ngā mea ka tuhia ki te NIR.

Kāore e tuhia ki te NIR ngā kōrero rongoā ārai mate a ngā tamariki āhua pakeke ake, hāunga ia ki te whiwhi rātou ki te kano ārai MeNZBTM i taua wā anō. Ina oti i ngā tamariki pakeke ake nei ā rātou whiwhinga ki te kano ārai MeNZBTM, kāore e tuhia ki te NIR ētahi atu kōrero o te whiwhinga rongoā ārai mate.

Te Rārangi Ārai Mate ā-Motu*

Pakeke	Ngā mate me ngā kano ārai mate
6 wiki	Te whakapokenga korokoro/te kauae timu/te mare teteko/te whakamemeke/te ate kakā B/te rewharewha kukuti momo b 1 werohanga (INFANRIX [®] -hexa) Te pūkahu kakā (Pneumococcal) 1 werohanga (Prevenar [®])
3 marama	Te whakapokenga korokoro/te kauae timu/te mare teteko/te whakamemeke/te ate kakā B/te rewharewha kukuti momo b 1 werohanga (INFANRIX [®] -hexa) Te pūkahu kakā (Pneumococcal) 1 werohanga (Prevenar [®])
5 marama	Te whakapokenga korokoro/te kauae timu/te mare teteko/te whakamemeke/te ate kakā B/te rewharewha kukuti momo b 1 werohanga (INFANRIX [®] -hexa) Te pūkahu kakā (Pneumococcal) 1 werohanga (Prevenar [®])
15 marama	Te rewharewha kukuti momo b 1 werohanga (Hiberix TM) Te mate karawaka, te repe huare pupuhi me te mate kōpukupuku 1 werohanga (M-M-R [®] II) Te pūkahu kakā (Pneumococcal) 1 werohanga (Prevenar [®])
4 tau	Te whakapokenga korokoro/te kauae timu/te mare teteko/te whakamemeke 1 werohanga (INFANRIX TM -IPV) Te mate karawaka, te repe huare pupuhi me te mate kōpukupuku 1 werohanga (M-M-R [®] II)
11 tau	Te whakapokenga korokoro/te kauae timu/te mare teteko 1 werohanga (BOOSTRIX TM)
12 tau ngā kōtiro noa iho	Huaketo papilloma a te tangata (HPV)** Kia 3 ngā pota ka hoatu i roto i te 6 marama (GARDASIL TM)

*mai o Pipiri 2008 **mai o te tau 2009

Ngā rongoā ārai mate tērā ka tukuna ina whānau mai te pēpē:

- ko ngā pēpē ko ō rātou whaea kei te pupuri i te ate kakā B, ka āhei ki te kano hei ārai i te ate kakā B me ngā paturopi HBIG (hepatitis B immunoglobulin).
- ko ngā pēpē he kaha te tūpono pāria e te kōhi (TB) ka āhei ki te kano BCG (Bacillus Calmette-Guérin). Kia whiriwhiria tēnei e kōrua ko te tangata matua kei te tapuhi i a kōrua ko tō pēpē.

⁺ Ko te Rārangi Tau Hauora ā Motu, he tau ka hoatu ki te tamaiti i tana whānautanga, kua whai wāhi hoki i te pūnaha hauora o Aotearoa mō ētahi tau maha. Mā tēnei tau, ka āhei tētahi tangata kia tohua ahureitia mō ngā take ratonga hauora, mauhanga hauora hoki.